

ka s přírodou byla samozřejmá pro naše předky už dávno před vznikem filozofie, vědy a všech dnešních monoteistických náboženství. V predátorském duchovním paradigmatu kultury se však ve srovnání se silou parciální racionality a vědy ukázala jako slabá a neúčinná. Zlomit toto paradigma, tj. prosadit paradigma tucty a respektu k Zemi (jehož predispozice patrně rovněž existují v lidském genomu) bude možné znovu jen silnějším racionálními prostředky, tj. s pomocí neantropocentrické filozofie (evoluční ontologie) a reformovaných věd o kultuře. Proto je důležité, aby téměř spontánní „identifikaci“ stále větší části lidstva s nynější protipřírodní kulturou čelilo poctivé filozofické úsilí nejen o adekvátní pochopení přírody a její skutečné ontické jednoty s člověkem, ale také o adekvátní pochopení ontického konfliktu kultury s přírodou. Ontická jednota člověka s přírodou je totiž zakotvena už v lidském genomu, a také proto nepotřebuje žádnou falešnou spiritualitu náboženskou ani hlubinně ekologickou.

Binka při souhrnném hodnocení ekologického myšlení nakonec dodává, že se situace změnila a že „dnes nepotřebujeme esteticky zadířila díla... Ontologie by měla ztratit svoji racionálně-spekulativně-estetickou funkci ve prospěch funkce racionálně-spekulativně-pragmatické... Filozofové – tlačení patrně proměnou způsobů komunikace směrem k masmédiím – přijali roli jakýchsi nepodařených celebrit a jejich pohled se od přísné, vědou kontrolované práce posunul k nezávaznému komentování z pozice těch, kteří s jinými šarlatány soupeří o pozornost světa skutečně mocných. Mnohé filozofie se mírou nesrozumitelnosti „obyčejné lidské“ úrovni nesmírně vzdálily, zároveň však často přistupují na masmédiální hru s emocemi.“ (s. 165-166). Odsudek přísný, ale bohužel z velké části pravdivý.

Binkovu práci doporučuji nejen studentům filozofie a humanitních oborů, ale i vážným zájemcům o pochopení podstaty globálního ekologického konfliktu.

J. ŠMAJS

* Binka, B. Analýza hlubinné ekologie. Brno: MU 2008, 197 s.

D. P. Snustad a M. J. Simmons: Genetika.*

Není zvykem v této revui recenzovat překlady literárních děl z cizích jazyků do češtiny. Nakladatelství Masarykovy univerzity však v závěru roku 2009 (v rámci oslav jejího jubilea) úspěšně vydalo dílo natolik mimofádné, že není možno se o něm nezminít. A podařilo se mu na svůj poměrně nedávný vstup na český trh odborné vědecké literatury upozornit opravdu razantně. Vydalo český překlad vysoce moderní americké učebnice genetiky. Vydalo jej česky se vším všudy, i se všemi bibliografickými znaky typickými pro univerzitní učebnici americkou: formátem (280 x 245 mm), objemem (871 stran), kvalitou vazby, natíraným papírem, bohatstvím výborných ilustrací i typografickými proporcemi a parametry. Tolik znaky vnější, přičteme-li pak špičkovou úroveň obsahu, máme dílo vskutku reprezentativní. Nakladatelství MU – jeho ředitelce a editore dila PhDr. A. Mizerové – náleží vřelý dík už za to, že s myšlenkou vydat světovou učebnici genetiky nejen samo přišlo, nýbrž dokonce od nakladatelství původní americké verze (John Wiley and Sons, Inc., Hoboken, N.Y.) získalo i možnost pořídit český překlad podle sazby 5. vydání této učebnice, jež bylo právě v tisku. Česká verze tedy vyšla prakticky současně s americkým originálem. (Na tomto místě je vhodné připomenout i to, že až dosud byla poslední vydanou učebnicí genetiky v češtině učebnice pražského docenta J. Nečásk a brněnským I. Cetlem. Ta mohla vyjít v Praze roku 1979 až po ukončení likvidační fáze v genetice východní Evropy, fáze tzv. pokrokové genetiky mičurinsko-lysenkovské roku 1965.)

Náročného překladatelského úkolu se ujal 10členný tým brněnských genetiků, většinou profesorů a docentů Přírodovědecké fakulty MU pod vedením prof. RNDr. J. Relichové, CSc., do něhož – vzhledem k jejich specifické odbornosti – bylo přizváno po jednom z profesorů dalších tří brněnských vědeckých institucí: z Veterinární a farmaceutické univerzity, Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity a Biofyzikálního ústavu AV ČR. Jako bonus, jako vědecko-historický pendant k obsahu kni-

hy přidalo k němu nakladatelství zbrusu nový překlad Mendelovy dvoudílné průkopnické práce *Versuche über Pflanzen-Hybriden*, publikované roku 1866, pořízený dlouhodobou feditelkou Mendeliana PhDr. A. Matalovou.

Oba autoři učebnice – D. P. Snustad a M. J. Simmons – jsou zkušenými genetiky, pracujícími na University of Minnesota; všichni jejich spolupracovníci na tomto rozsáhlém díle i jeho redakční recenzenti jsou rovněž odborníky amerických univerzit. Je snad zbytečné připomínat, že právě genetika americká už dlouho udává tón i takt genetiky v celém světě.

Předmětné 5. vydání díla tvoří 25 kapitol – od úvodních a obecně genetických, věnovaných mendelovské genetice organismů, přes genetiku buněk, genetiku molekulární, genetiku bakterií a bakteriofágů, genomiku, kapitolu věnovanou výběru aktuálních praktických aplikací současně molekulární genetiky pro člověka – ke genetice evoluční, genetice znaků kvantitativních a ke genetice populační. Dílo tak tvoří skutečně moderní přehled dnešního stavu prudce se vyvíjející biologické vědy, jež je všeobecně pokládána za perspektivní základ myšlenkového světa člověka 21. století; tvoří výstižné kompendium oboru, jež bude sloužit v první řadě českým učitelům genetiky, ale hlavně jejich studentům. Prodejní cena není nízká, avšak plně odpovídá obsahové i formální hodnotě díla, jež si každý člověk rád zakoupí jako pilíř své vědecké knihovny pro celý život, během něhož ho očekává nezbytnost chápat otírání dalších a dalších životních možností, jež bude genetika lidstvu otvírat. Přitom kniha velmi pozorně respektuje genetiku jako vědu přírodní – tou měrou, že velmi omezuje její projekce např. do lékařství; snad proto nebylo třeba požádat o překladatelskou spolupráci také genetika – lékaře. A je rovněž třeba zdůraznit, že autoři v celém díle svědomitě dodržují svou zásadu, že v každé jevové úrovni genetiky je nutno čtenářům podávat nejen fakta, nýbrž i vysvětlovat metodické postupy, jimiž jich bylo dosaženo a jež budou sloužit i nadále k získávání poznatků dalších.

Podíváme-li se zvědavě do nové Genetiky např. na počet genů člověka, dočteme se, že ten – podle posledních dosažených údajů – překvapivě protí očekávání poklesl na pouhých 22 287 genů kódujících proteiny, ale že

existují současně i geny, určující strukturu RNA jako konečného produktu svých informací (tedy geny, jež nejsou translatovány); ty samozřejmě výsledný počet genů výrazně zvýší. Nezdá se tedy, že někdy budeme schopni na danou otázku odpovědět, byť alespoň přibližným číslem.

Typograficky odlišenými pasážemi v textu každé kapitoly, typickými pro americké učebnice (jejichž sazba je v překladu zachována), jsou vysázeny tyto části: tematické okénko „k doplnění event. rozšíření látky, postupů a technik probraných v kontextu kapitoly“; rámeček „Zaostřeno na problém“ – analýza reprezentativního problému kapitoly s jeho řešením, včetně jeho východiska; „Milník genetiky“ – podrobnější výklad konkrétního historicky významného výzkumu, včetně otázek k diskusi; cvičení; „Ověření znalosti“ – konkrétní návody ke zdokonalení analytické schopnosti; „Otázky a úlohy“ – s odpověďmi na každou druhou na konci knihy a „Genomika na webu“, která navrhuje na informace dostupné na internetových stránkách; závěr pak tvoří „Slovník základních pojmů“. – Takové a obdobné didaktické pomůcky jsou v amerických univerzitních učebnicích běžné; šíře jejich spektra i rozsahu v tomto knižním titulu je však zcela neobvyklá. A k tomu je třeba přičíst velmi vysoký počet jeho vynikajících barevných ilustrací (schémat i fotografií převzatých z amerického originálu, zde samozřejmě s přeloženými popisky). Knihu uzavírá věcný rejstřík – nepřilíživě obsáhlý (jen 16 stran po 4 sloupcích).

Tiskárně Helbich, a.s., Brno, náleží vysoké uznání za to, že dokázala tuto knihu v rizikové krátké době bezchybně vytisknout na americké úrovni, u nás pro taková díla neobvyklé.

Žádné dílo nemůže být bez vady. I v recenzí knihy, kterou je z mnoha hledisek nutno napsat v superlativech, by v závěru bylo možno vytknout nevyrovnanost hloubky, do níž její jednotlivé kapitoly zacházejí, či okolnost, že se do značné míry vyhýbá genetice člověka včetně lékařské (s výjimkou onkogenních motivů), jak už bylo zmíněno, ale i obecné genetiky víru. Je až nepochopitelné, že jako „milník genetiky“ v kapitole „Základní principy mendelovské genetiky“ uvádí dvoustránkovou polemiku dvou amerických matematiků o možnosti, že J. G. Mendel své experimentální vý-

sledky zfalšoval! – Ale tato kritika už směřuje k autorům originálu, nikoliv k jeho českému překladu, – a do této recenze tedy de facto nenáleží.

Je třeba všem tvůrcům tohoto velkého díla poděkovat a poblahopřát jim.

J. ŠMARD A SEN.

* Masarykova univerzita, Brno 2009, 871 s.
Redakce českého překladu J. Relichová

Jedenácté číslo teatologického sborníku*

Teatologická řada sborníku prací Filozofické fakulty Masarykovy univerzity dospěla ke svému jedenáctému číslu, které je v mnohém výjimečné. Předně vychází jako recenzovaný časopis s novou redakční radou, v níž vedle pracovníků Kabinetu divadelních studií při Semináři estetiky FF MU zasedli také teatologové z dalších domácích institucí (JAMU a Moravské zemské muzeum), ale i ze zahraničí (Slovensko a Kanada). Nové je i složení redakce, v níž působí Andrea Jochmanová, Eva Stehlíková a Libor Vodička. Překvapení třetí, tentokrát bohužel smutné: číslo je věnováno in memoriam Pavlu Kleinovi.

Eva Stehlíková v úvodním slově vysvětluje koncepci celého svazku, zvláště pak příspěvky věnované Pavlu Kleinovi (1975-2007). Z otištěného životopisu, bibliografie i recenze jeho disertační práce je podle profesorky Stehlíkové zřejmé, že šlo o nadějněho teatrologa, který byl také „nesmírně schopný a inspirativní, koncepčně myslící organizátor a výborný pedagog“.

Jádro sborníku tvoří sedm statí zařazených do rubrik Metodologie, Studie a Prostor pro hosta. Z metodologického semináře, který uspořádal Kabinet divadelních studií 18.-19. září 2008, výtěžili své příspěvky Jan Císař a Bořivoj Srba. Císařův text nazvaný *Paměť divadla* se věnuje otázce, jak se teatrologie podílí na utváření paměti společnosti a jaké je v tomto procesu místo divadelní antropologie. Bořivoj Srba ve své stati komentuje metodologickou problematiku studia druhové a žánrové

povahy soudobého českého dramatu a divadla, zvláště pak tzv. historickou poetiku. Oba metodologické pohledy účelně doplňuje příspěvek Pavla Janouška, jenž se zabývá subjektivitou literárních dějin, tedy tím, jak se v literárněhistorickém textu projevuje interní autorský subjekt jako projekce a stylizace „autorského já“ do struktury výpovědi.

Oddíl Studie otevírá příspěvek Davida Drozda, jenž analyzuje dvě různé režijní interpretace Aischylovy slavné hry *Oresteia*, o něž se pokusil Miloš Hynšt v letech 1962 (Státní divadlo Brno) a 1980 (Slovácké divadlo Uhercké Hradiště). Moravskému divadlu se věnuje také Martina Musilová. Zabývá se vlivem Brechtovy divadelní poetiky na herectví Mahenovy činohry v Brně v letech 1959-1969, tedy v době, kdy na prvním brněnském jevišti působili například Rudolf Jurda, Josef Karlík a Vlasta Fialová. Exotické téma naopak reprezentuje text Šárky Kysové, která se zaměřuje na staroindické divadelní umění v 5. století n. l., konkrétně na analýzu Kalidásova *Ztraceného prstenu* z hlediska teorie rasy.

V rubrice Prostor pro hosta podnikl výlet za mimoevropským divadlem Ondřej Hýbl. Student prezenčního doktorského studia divadelní vědy na Osaka University v Japonsku pojednal o historii a typologii japonské klasické frašky *kyōgen*, jíž se věnuje také prakticky jako herec při spolupráci s kjótským hereckým rodem Šigejama Sengoró. V oddílu Miscelanea stojí za pozomost recenze Libora Vodičky na monografii Bořivoje Srby o dramatické tvorbě Ludvíka Kundery *Více než hry* (Brno 2006). Vodička oceňuje zejména logický a systematický výklad, současně objektivně upozorňuje také na některé problematické rysy autorovy záslužné a obsáhlé práce.

Jedenácté číslo teatologického sborníku Filozofické fakulty Masarykovy univerzity představuje široký záběr výzkumných aktivit brněnských divadelních vědců. Vyznačuje se pečlivou redakcí a reprezentativním výběrem inspirativních příspěvků i autorských osobností.

D. KROČA

* Sborník prací Filozofické fakulty MU, roč. 2008, řada teatologická (Q), č. 11. Brno: Masarykova univerzita, 2008, 202 s.